

DOI: 10.31866/2616-7948.2(16).2025.345579

УДК 303.643.3:070(430):355.01(477-651.2:470-651.1)

Російсько-українська війна у дзеркалі німецької преси (на матеріалах «Neue Zürcher Zeitung», «Der Spiegel»)

Ігор СКЛЕНАР

канд. н. із соц. комунік., доц.

Львівський національний
університет
імені Івана Франка

вул. Університетська, 1,
79000, Львів, Україна

ihor.sklenar@lnu.edu.ua

ORCID 0000-0003-2081-2199

© Склєнар І., 2025

З-поміж широкої палітри видань німецькомовної періодичної преси для дослідження обрано два видання – газету «Neue Zürcher Zeitung» (Цюрих) і журнал «Der Spiegel» (Гамбург). Вони були засновані в різний час і мали різне суспільно-політичне тло в європейському й світовому контексті. Однак у теперішньому столітті їх об'єднують такі ознаки сучасного конвергентного медіа, як візуалізовані рубрики, динамічні платформи соціальних мереж, різноматичні друковані додатки та ін.

У статті розглянуто штрихи до історії становлення німецькомовної періодичної преси і більш детально – основні характеристики «Neue Zürcher Zeitung» і «Der Spiegel». Коротко описано рубрики й теми про російсько-українську війну в зазначений період у заголовку статті.

У процесі дослідження теми зроблено спробу вирішити такі завдання: показати зміни в редакційних підходах впливових видань щодо висвітлення «великої війни» росії проти України; коротко розглянути наповнення рубрик на цю тему; виділити авторів матеріалів про наше протистояння з московитами; особливо представити доробок українських авторів, публікації яких мають місце на шпальтах «Neue Zürcher Zeitung» і «Der Spiegel». При цьому використано такі методи дослідження, як історичний, описовий, контент-аналізу, порівняльного аналізу, статистичний та ін.

Емпіричним матеріалом стали першоджерела, пов'язані з історією німецькомовної преси (серед них – знаковий дослідник Рудольф Штубер), публікації «Neue Zürcher Zeitung» і «Der Spiegel» на тему російсько-української війни з 24 лютого 2022 року і до осені того ж року, коли увага всього світу була прикута до нашої героїчної боротьби з агресором. Аналіз відповідних рубрик на сторінках обох впливових видань сприяє виокремленню основних напрямів цієї теми. Окремо розглянуто інформаційний «феномен» українських авторів на сторінках «Neue Zürcher Zeitung» і «Der Spiegel», зокрема публікації письменників Сергія Герасимова, Оксани Забужко, Кирила Ткаченка та інших з початку «великої війни». Виділено їхні знакові публікації, розглянуто їхнє змістове наповнення та актуальність. Тема статті і похідні від неї напрями дослідження відкривають перспективи для журналістикознавців вивчати в полі німецькомовної періодики тему російсько-української війни, передусім у таких аспектах: історичному, жанровому, тематичному, лінгвістичному й ін.

Ключові слова: німецькомовне видання, повномасштабна війна в Україні, газета, журнал, редакційна політика, рубрика, тема, автор.

THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR IN THE CONTEXT OF THE GERMAN PRESS (BASED ON THE MATERIALS OF “NEUE ZÜRCHER ZEITUNG”, “DER SPIEGEL”)

Ihor SKLENAR

PhD in Social Communications, Associate Professor

Ivan Franko National University of Lviv,

1 Universitetska str. 79044, Lviv, Ukraine

ihor.sklenar@lnu.edu.ua

ORCID 0000-0003-2081-2199

Among a wide range of German-language periodicals, two editions are selected for this study – the newspaper “Neue Zürcher Zeitung” (Zurich) and the journal “Der Spiegel” (Hamburg). They were founded at different times and had different social and political backgrounds in the European and world context. Still, in the current century, they are united by such features of modern convergent media as visualised sections, dynamic social media platforms, multitopic print supplements, etc.

The article overviews the history of the German-language periodicals' grounding, and in more detail, the main characteristics of the “Neue Zürcher Zeitung” and “Der Spiegel”. The headings and topics on the Russian-Ukrainian war in the mentioned period of the article's title are briefly described.

In the course of researching the topic, an attempt is made in order to solve the following tasks: to show changes in the editorial approaches of influential publications in covering the Russia's “great war” against Ukraine; to briefly study the content of the sections on this topic; to call attention to the authors of materials on our confrontation with the Moscowites; to present the work of Ukrainian authors whose publications appear in the pages of the “Neue Zürcher Zeitung” and “Der Spiegel”. Such research methods as historical, descriptive, content analysis, comparative analysis, statistical, etc. are applied.

The empirical material grounds on primary sources related to the history of the German-language press (including the iconic researcher Rudolf Stöber), publications of the “Neue Zürcher Zeitung” and “Der Spiegel” on the Russian-Ukrainian war from 24 February, 2022 until the autumn of the same year, when the world's attention was focused on our heroic struggle against the aggressor. The analysis of the relevant columns on the pages of both influential publications helps to identify the main directions of this issue. The information “phenomenon” of Ukrainian authors on the pages of the “Neue Zürcher Zeitung” and “Der Spiegel” is separately viewed, particularly, the publications of writers Serhiy Herasymov, Oksana Zabuzhko, Kyrylo Tkachenko, et al. since the beginning of the “great war”. Landmark publications are pointed up, their content and relevance are highlighted. The topic of the article and its derivative areas of research open up perspectives for journalism scientists to study the topic of the Russian-Ukrainian war on the basis of the German-language periodicals, primarily in the following aspects: historical, genre, thematic, linguistic, etc.

Keywords: German-language periodicals, full-scale war in Ukraine, newspaper, journal, editorial policy, column, topic, author.

Актуальність проблеми

Європейський континент є «батьківщиною» створення періодичної преси в XVII–XVIII ст. Першопчатки її становлення в ту епоху пов'язані зі швейцарською газетою «Neue Zürcher Zeitung» (далі – «NZZ»), контент якої є об'єктом дослідження в цій статті. Після закінчення Другої світової війни в поствоєнній Німеччині було засновано видання нового типу – журнал «Der Spiegel» (далі «SPON» – скорочена назва від «Spiegel online»). Кожен названий пресовий орган пройшов свою еволюцію розвитку: від паперової версії – до конвергентного видання на початку XXI ст. Сучасні візуалізовані рубрики, портали, платформи соціальних мереж та багато іншого роблять німецькомовні видання, означені в заголовку статті, впливовими медіа, які формують громадську думку щодо великої війни росії проти України. Відповідно, висвітлення «українського питання» залежить від редакційної політики конкретних власників цих видань та кон'юнктури інформаційного ринку.

Постановка проблеми

За останнє десятиліття в українських гуманітарних студіях видання «NZZ», «SPON» епізодично згадуються в контексті тематики: досліджень німецькомовної преси, медіапростору Європи, порівняльної журналістики, а їхні публікації використовують як джерела аналізу образу України в міжнародних медіа. За заданими параметрами пошуку на платформі Google Scholar побачимо нечисельні розвідки наших дослідників, які більшою чи меншою мірою висвітлюють українську тематику на шпальтах цих видань, передусім з початку російсько-української війни і, особливо, в її повномасштабній фазі. Перерахуємо низку авторів, які аналізували публікації німецькомовних видань у журналістичнознавчому й політологічному контекстах: Світлана Козицяцька (2016), Наталія Коваленко (2015), Юлія Гаркавенко (2017), Ірина Пянковська (2022) та ін. Загалом у наукових збірниках на кшталт «Медіаосвіта», «Актуальні питання масової комунікації», «Наукові записки Інституту журналістики» можна знайти поодинокі статті, в яких автори аналізують публікації видань «Frankfurter Allgemeine Zeitung» і «NZZ» як джерела інформації про Україну. Долучився до означеного сегменту й автор цих рядків своєю цьогорічною публікацією про німецьке видання «Der Spiegel» (Скленар, 2025, с. 130–140). Вищенаведений перелік авторів не є повним в обраній темі.

«Загравання» колективного Заходу породжувало умовно нейтральне ставлення власників та редакцій німецькомовних видань з моменту окупації Криму і подальшої війни на Донбасі. Все змінило велике вторгнення росії в нашу країну – Німеччина і Швейцарія по-

бачили тему України не тільки в жахливих воєнних картинках з медіа, а й безпосередньо в себе, у реальних портретах сотень тисяч українських біженців. На нашу думку, *вказаний у рамках статті період дослідження* був одним із продуктивних з погляду максимальної уваги аудиторії «NZZ», «SPON» до воєнних подій в Україні. Водночас ще досі ефективно діє російська пропаганда, яка шкідливо впливає на подання інформації про російсько-українську війну навіть у впливових виданнях Заходу.

Невирішені проблеми

У нашому журналістикознавчому колі відчувається брак сил і ресурсів для вивчення зміни редакційних політик німецькомовної преси, а відповідно й маємо мінімум аналізу змісту рубрик, публікацій впливових видань, оцінки публіцистичного слова наших авторів на шпальтах «NZZ», «SPON» у повномасштабній фазі війни. Немало праць присвячено мовному аналізу публікацій у виданнях «Frankfurter Allgemeine Zeitung», «SPON» (одна із показових – дослідниці Наталі Вишиваної (2014)). Однак ці дослідження базуються передусім на розгляді мовних аспектів.

Автор цієї статті пробує внести маленьку лепту стосовно періоду 24 лютого 2022 року і до осені 2022 року, коли видання «NZZ» і «SPON» змінили свою редакційну політику на тему війни проти України, назви рубрик, появу нових авторів тощо.

Виклад основного матеріалу

Сам ринок німецької преси має давні історичні корені. «На німецькомовному просторі періодична преса зазнала бурхливого розвитку, так що в XVII ст. тут було більше газет, аніж у всіх європейських країнах, разом узятих (Іванов, 2007, с. 292). Один із найавторитетніших німецьких дослідників преси Рудольф Штюбер (Stöber, 2014) у своїй праці «Історія німецької преси» (має 4 перевидання) наголошує, що типографіст зі Страсбурга Йоган Каролус є першою на сьогодні відомою особою, яка висунула ідею: «газети», писані від руки, зібрати і розмножувати в друкарський спосіб в тижневий період (р. 63). Такими «новими газетами» стали «Avisen» («Поради») та «Relationen» («Відносини»). В 1605–1685 pp., за дозволом страсбурзької влади, сам Й. Каролус видавав газету Relation. Такого типу видання згодом були засновані по Західній Європі: 1610 – «Relation» (Базель, Швейцарія), 1615 – «Frankfurter Postzeitung» (Франкфурт-на-Майні, Німеччина) та ін. (Stöber, 2014, р. 70). Наприкінці XVII ст., як стверджує дослідник Блум, у Німеччині вже видавали близько 70 газет. (Іванов, 2007, с. 292). Під кінець XIX ст., у зв'язку зі скасуванням монополії на комерційні оголошення, німецькомовна преса стає масовою. Це є лише

поодинокі штрихи до дуже цікавого процесу становлення періодичної преси в Німеччині.

Коротко охарактеризуємо кожне з обраних для аналізу видань. 12 січня 1780 р. у Цюриху була заснована одна з найстаріших і найавторитетніших щоденних газет у німецькомовному світі – «Neue Zürcher Zeitung» («NZZ»). Спершу вона мала назву «Zürcher Zeitung», а з 1821 р. – «Neue Zürcher Zeitung». У цій газеті поєднувалися ті функції, які значний час були відокремлені: інформування, коментування, розважальна, рекламна (у формі оголошень). (Іванов, 2007, с. 302). З часом «NZZ» набула міжнародного значення завдяки своїй високій журналістській якості, точності й стриманому, об'єктивному стилю висвітлення новин.

Дослідники преси відносять сучасну «NZZ» до видань ліберально-консервативного напрямку. Вона відома своєю глибокою аналітикою, особливо в питаннях міжнародної політики, економіки та культури. Редакція газети знаходиться в Цюриху, а її кореспонденти працюють по всьому світу. З початку 2000-х років газета активно розвиває цифрові платформи, залишаючись символом швейцарської якісної преси. Тепер це вже впливове видання зі щоденним тиражем у десятки тисяч примірників, яке читають здебільшого в німецькомовних колах європейської інтелігенції. Окрім швейцарської версії газети, видають окремо версію «NZZ» для Німеччини. Шеф-редактором цього впливового видання є Ерік Гуер, який очолює «NZZ» вже понад 10 років, працюючи в різних жанрах і форматах, особливо на міжнародну тематику.

Основні рубрики. Онлайн-видання «NZZ» (<https://www.nzz.ch/>) на стартовій сторінці презентує такі рубрики: «Найновіші статті», «Листування», «Війна на Близькому Сході», «США проти Трампа», «Погляди», «Міжнародне життя», «Економіка», «Технології», «Фінанси», «Фейлетони», «Швейцарія», «Цюрих», «Спорт» і багато інших. Найважливішою в плані сьогодення є рубрика «Війна в Україні», де публікуються щоденні хроніки нашого протистояння московському агресорові ("Krieg in der Ukraine", n.d.). За окремим посиланням читачі можуть щодня стежити за інтерактивною картою бойових дій на російсько-українському фронті, яка наповнена високоякісною графікою ("Alle Angriffe", n.d.). Одним із провідних коментаторів тематики російсько-української війни є Андреас Рюеш, який у структурі редакції «NZZ» очолює міжнародний відділ. Він пише коментарі, аналітичні статті на знакові воєнні події з 24 лютого 2022 р., оглядові матеріали та ін. Київським кореспондентом видання «NZZ» працює Фолькер Пабст, який, наприклад, висвітлив в окремому репортажі один із наймасованіших ракетно-дронових обстрілів Києва 17 червня цього року (Pabst, 2025).

Українські автори «NZZ». Майже цілковита відсутність сітки українських зарубіжних кореспондентів у західному світі спричинила

появу спотвореної й не завжди об'єктивної картини подій з України, а особливо з 2014 що пояснюється впливом інформаційної пропагандистської машини Кремля. В українських політологічних і міжнародних студіях, а також у публіцистичних текстах часто можна прочитати тезу: Україна програє інформаційну війну росії. Однак інтелектуальні зусилля наших громадських активістів, письменників і журналістів від початку «великої війни» (Олександра Матвійчук, Сергій Жадан, Юрій Андрухович, Андрій Любка та ін.) в німецькомовній періодичній пресі крупинками заповнюють наші пропагандистські недопрацювання в часі «великої війни». Показовим є приклад рубрики «Авторська колонка» на сайті конвергентного і впливового медіа української редакції «Deutsche Welle», де регулярно публікують свої гостьові коментарі згадані особистості (Deutsche Welle, 2024).

У контексті «NZZ» покажемо інший феномен: як «нішевий» український письменник Сергій Герасимов системно працює через свої публіцистичні тексти, висвітлюючи жахіття російсько-української війни. Під текстом його публікації від 26 серпня 2022 р., на шпальтах онлайн-версії «NZZ», читаємо про те, що серед воєнних щоденників, написаних після російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року, щоденники названого автора є одними з найбільш хвилюючих і зворушливих. Редакція «NZZ» зазначає, що вони поєднують у собі спостережливість і знання людської природи, емпатію та уяву, почуття абсурду і допитливий розум. Також наведено відомості про письменника С. Герасимова: народився в Харкові в 1964 році. Тематика його літературних творів – наукова фантастика та поезія. С. Герасимов з дружиною живуть у центрі Харкова, у квартирі на третьому поверсі багатоповерхівки. Протягом весни 2022 року на шпальтах «NZZ» було опубліковано сімдесят один «Запис із війни». З того часу вони були зібрані і видані окремою книгою «Вогняна панорама» у видавництві «DTV». Подружжя Герасимових вирішило не здаватися у Харкові, попри жахливі обстріли. Після перерви у писанні, пов'язаної з виснаженням, Сергій Герасимов відновив свою письменницьку діяльність у рідному місті (Gerasimow, 2022e).

Станом на 06 липня 2025 р. письменник С. Герасимов має 550 матеріалів на шпальтах впливової німецькомовної газети. Його серію «Воєнний щоденник з Харкова» редакція «NZZ» подавала під рубрикою «Feuilleton» у формі записів, здебільшого публіцистичного характеру, в період з березня 2022 р. по 23 грудня 2023 р. Перша публікація від 12 березня – «Наближається щось погане» – складається із п'яти тематично поєднаних записів і передає драматизм початку «великої війни» через відповідні образи і символи в Харкові, який від самого початку став, так би мовити, нашою «східною фортецею»

(Gerasimow, 2022a). У проміжку між 18 травня і 13 серпня першого року повномасштабного вторгнення його записи були перервані.

Приміром, іншими темами письменницького щоденника, в обраний для аналізу в цій статті період, були (ретранслюємо за заголовками): роздуми довкола обстріляного православного храму в м. Ізюм Харківської обл. (першої пошкодженої, свідомою атакою, церкви в Харківській області («Воєнний щоденник з Харкова (35): Церкви не бомблять, але лише ненадовго») (Gerasimow, 2022b); жахливі наслідки для міста після російського ракетного удару по відділенню «Нової Пошти» («Воєнний щоденник з Харкова (58): Значна частина міста задимлена, дихати важко» (Gerasimow, 2022c); роздумує довкола ситуації в місцевості біля річки Донець, де, можливо, будуть точитися бої («Вміння читати карти є важливою частиною військового мистецтва») (Gerasimow, 2022d) та інші теми. Загалом тематична різновекторність записів С. Герасимова вражає обізнаністю автора із ситуацією в рідному місті, який переймається долею Харкова та його мешканців. Зрештою, це відповідає й редакційній оцінці його публіцистичних записів, наведених вище. 14-та стаття, опублікована під назвою «Що легше, – вірити всім серцем чи носити маску віруючого?» 26 серпня 2022 р., присвячена темі діяльного патріотизму в час жорстокої російсько-української війни (Gerasimow, 2022e). Із 31 грудня 2022 р. записи С. Герасимова публікують з періодичністю раз у місяць.

Всесвітньо відома письменниця і громадська діячка Оксана Забужко є ще однією українською знаковою авторкою на шпальтах «NZZ», при цьому зауважимо, що її публіцистика, публічні виступи і письменництво ще з 2010-х років були одним із дієвих засобів донесення правди про Україну в історичних, суспільних і культурних вимірах. Стосовно її різножанрових виступів у німецькомовних медіа, то виділимо гостей чисельні коментарі й огляди на сайті української редакції «Deutsche Welle» («DW»), а також редакційні інтерв'ю безпосередньо з письменницею та інші матеріали (за 2010–2024 рр. сайт «DW» показує 37 записів, у 2025 р. нових текстів не зафіксовано) (Deutsche Welle, б.д.). Її боротьба красномовним словом з російськими наративами на Заході відображена в книзі «І знов я влізаю в танк...» – це вибрані тексти 2012–2016 рр. (статті, спогади, інтерв'ю).

В онлайн-версії видання «NZZ», за пошуковим можна знайти 36 записів, пов'язаних із «Sabuschko Oksana». Це включає і згадки про письменницю в контексті аналітики, і інтерв'ю з нею, відгуки на її твори й ін. Безпосередньо коментарі, блоги, публіцистичні тексти О. Забужко редакція впливового німецькомовного видання публікує з осені 2008 р. У досліджуваний період є лише одна, доволі знакова та об'ємна публікація від 28 квітня 2022 р.: «Уроки великого блефу – дорога до різанини

в Бучі також пролягає через російську літературу», де авторка десаκραлізує так звану «велику літературу» в контексті злочинів росіян у перші два місяці «великої війни» (Sabuschko, 2022).

Цей есей у рубриці «Фейлетони» складається з трьох частин, він є важливим з погляду переконування західних читачів у помилковій замилюваності т. зв. класиками названої літератури, адже ментальність росіян навіть у культурі, літературних текстах сповнена ворожості до цивілізованого світу. Наприкінці названого есею О. Забужко наголошує, що дорога перед бомбами і танками (російськими – прим. І. С.) завжди простелюється книгами, і зараз ми є свідками того, як вибір читання впливає на долі мільйонів (Sabuschko, 2022).

Лише побіжний огляд публікацій двох різних за сферами писання письменників показує їхню важливу інформаційну роботу серед німецькомовної аудиторії.

Перш ніж перейдемо до розгляду короткої історії видання «Der Spiegel» (у перекладі – «Дзеркало»), подамо опис ситуації на німецькому ринку преси із видання 2024 р. під назвою «Що варто знати про найбільші світові медіа : онлайн-посібник»: німецька аудиторія досі багато читає друковану пресу. Німецькі газети та журнали зберігають високі тиражі, хоча й демонструють загальну динаміку на зниження (*Про посібник*, б.д.). Особливість німецького ринку якраз полягає в тому, що традиційні медійні бренди зберегли свій вплив і розширили його в інтернеті. Хоча ринок онлайн-медіа також активно розвивається, монополію на новини все-таки зберігають найбільші традиційні медійні гравці (*Про посібник*, б.д.). Ці тенденції засвідчують і такі якісні видання, як новинний онлайн-журнал «SPON», заснований 30 років тому на базі одного із найвпливовіших інформаційно-аналітичних видань європейського континенту, – журналу «Der Spiegel».

Коротку історичну ретроспективу журналу «Der Spiegel» базуємо на публікації хронологічного змісту із головної сторінки «SPON». Перший номер журналу вийшов 4 січня 1947 р. у місті Ганновер як наступник журналу «Diese Woche» (він з'явився наприкінці 1946 р.). Перший редактор – це Рудольф Аугштайн (1923–2002 рр.). Він з 1946 р. вів рубрику в новинному журналі «Diese Woche» і у віці 23 років перейменував цей журнал на «Der Spiegel». З того часу він був його довголітнім видавцем та ідейним надхненником, головним редактором (*Die Geschichte*, n.d.). Р. Аугштайн опублікував численні книги переважно на політичні теми. Протягом 1983–2000 рр. Р. Аугштайну надавали титули почесного доктора європейських університетів та громадських інституцій.

У 1952 році видавництво «Der Spiegel» переїжджає з Ганновера до Дому преси в Гамбурзі. За керівництва Р. Аугштайна, у період 1990–

1999 років, редакція журналу «Der Spiegel» кількісно засновувала нові друковані додатки й новомедійні платформи. 25 жовтня 1994 р. виходить перший у світі онлайн-журнал новинної інформації «Spiegel online», за день до подібного онлайн-журналу друкованого британського видання «Time». За три роки «SPON» став провідною новиною платформою в німецькому сегменті Інтернету. Медіапродукт «Spiegel» доступний сьогодні і в друкованому, і в цифровому форматі (Скленар, 2025, с. 135).

Головним редактором видання «Spiegel» є Штефан Клусманн. На «SPON» є такі основні рубрики, які відображають широкий спектр тем: «Deutschland» (Німеччина), «Politik» (Політика), «Wirtschaft» (Економіка), «Ausland» (За кордоном), «Sport» (Спорт), «Kultur» (Культура), «Netzwelt» («Інтернет та цифровий світ»), «Wissenschaft» (Наука), «Gesundheit» (Здоров'я), «Panorama» (Огляд подій). «В рубриці «Ausland» регулярно публікують статті, присвячені війні в Україні. Також є репортажі, які висвітлюють життя біженців у Німеччині, економічні наслідки війни для ЄС. Особливо вразила серія статей, що розповідає про особисті історії українців, які перебувають у зонах бойових дій», – написала у своїй творчій роботі студентка 1-го курсу факультету журналістики ЛНУ ім. І. Франка Кароліна Гавриленко (2024).

Зміна редакційної політики та основні рубрики на тему російсько-української війни. «Із появою незалежної України на політичній карті світу редакційна політика «Der Spiegel», в тому числі названого вебресурсу нерідко йшла у фарватері російського трактування нашої історії, культури, мови, тощо» (Скленар, 2025, с. 132). Відомий такий факт в редакційній політиці, що окремими публікаціями німецьке видання виправдовувало путіна і захищала проєкт «Північний Потік-2» (*Як німецький журнал Шпігель*, 2019).

Зміна наративів про Україну після 24 лютого 2022 р. у впливовому новинному онлайн-журналі стала очевидною, як і для багатьох німецьких видань. Виявом солідарності з українцями, які боляче страждають від російської агресії, на шпальтах «SPON» стало Куїїв замість Кієв. Аналогічну зміну зробило й інше масове німецьке видання – журнал «Die Zeit» (Троян, 2024).

Від 24 лютого 2022 р. на шпальтах «SPON» ввели спеціальну тему під назвою «Russlands Krieg in der Ukraine» («Війна росії в Україні»), яка щодня хронікально висвітлює російсько-українську війну ("Russlands Krieg", n.d.). Відповідно наповнюються матеріалами чотири рубрики: «Vide» (Відео), «Putins Krieg im Netz» («Путінська війна в мережі») – це 9 подкастів про інформаційну операцію росії проти Заходу, в яких висвітлено підступні інструменти і засоби рашистської пропаганди (Tanriverdi et al., 2023); «Waffensysteme im

Ukrainekrieg» – «Система зброї на війні в Україні» ("Waffensysteme im Ukrainekrieg", n.d.).

Оглядаючи за назвами окремі публікації журналу «Der Spiegel» в обраний для аналізу період, виділимо передусім репортажі журналіста цього видання Крістіна Еша із прифронтового Харкова. В одному з них, 8 червня 2022 р., – «Як Ганна Іванівна недобровільно стала образом російської пропаганди» (Esch, 2022) – німецький репортер описує убогий «воєнний» побут подружжя пенсіонерів на околиці прифронтового міста. Свого часу образ пані Ганни росіяни використали для своєї пропаганди без її волі й відома. Повномасштабне вторгнення росії зруйнувало долі сотень тисяч українців, що відображено в публікації журналістки Александри Берлін від 26 серпня 2022 р. – «Як Коля втратив свою родину, але не надію». Це об'ємна стаття про життєву драму маріупольського юнака Миколу, всі родичі якого загинули в блокадному місті (Berlin, 2022).

Українські автори на «SPON». Четверта рубрика спеціальної теми про російсько-українську війну: Tagebuch aus Kiew («Щоденник з Києва»). Тут вміщено 10 матеріалів, у період з 27 лютого 2022р. до 4 березня 2023 р., авторства Євгенії Білорусець – української фотографині, мисткині ("Tagebuch aus Kiew", n.d.). В аналізований період, у формі епістолярного жанру, на шпальтах «SPON» висловився відомий боксер Володимир Кличко, український історик та публіцист Кирило Ткаченко. У своїх відкритих листах до аудиторії «SPON» вони закликають лідерів Німеччини, на тлі ракетних ударів по мирних містах влітку 2022 р., не зволікати з наданням воєнної допомоги. Зокрема, К. Ткаченко, живучи безпосередньо в українській столиці, 25 липня 2022 р., в заголовку свого листа ставить таке питання: «Чому ви, німці, вважаєте, що ми, українці, не можемо виграти війну?» (Tkachenko, 2022).

Практично позиція українських громадських діячів, інтелектуалів, письменників майже відсутня в період жорсткої фази «великої» війни на шпальтах «SPON». Однак 22 жовтня 2022 р. редакція надрукувала статтю Оксани Забужко «Як відбудуємо знову руїни, Оксано Забужко?» ("Wie baut man Ruinen", 2022).

На аналітичному порталі «Слово і Діло» подано результати моніторингу про частоту згадок про Україну в 2022 р. на обкладинках світових топ-видань. Стосовно журналу «SPON» там наголошено:

На початку великої війни Der Spiegel писав про події в Україні досить часто – двічі ми потрапили на обкладинку у лютому 2022 року, тричі у березні, один раз у квітні та травні. Наприклад, у березні видання розмістило фото зруйнованого росіянами багатоповерхового житлового будинку в Україні, а також вперше – портрет президента Володимира Зе-

ленського. ... У серпні видання писало про війну, але більше уваги було саме ролі рф і володимирі путіну. ... Листопад та грудень Der Spiegel не акцентував увагу на російському вторгненні. (Наскільки змінилася, 2023)

Висновки

Німецькомовна преса від самого початку її становлення, передусім беручи за приклад «NZZ» і «SPON», еволюціонувала від паперової версії до конвергентних медіа. Тому, окрім представленого в статті матеріалу, зацікавлені дослідники мають подальше поле вивчати цей процес, беручи за основу першоджерела самих видань, тому що, на нашу думку, не всі навчальні видання сьогодні правильно інтерпретують і подають цифри й дати, до того ж стрімко відбувається зміна самих платформ.

Також наші журналістикознавці можуть і далі аналізувати цікавий процес становлення періодичної преси в Німеччині і Швейцарії (приклад «NZZ» і «SPON») як дієвого засобу впливу на громадську думку, а відповідно – й розвитку демократичних інституцій.

Після повномасштабного вторгнення росії в Україну обрані впливові видання змінили наративи: від «конфлікту на Сході» до поняття «війна в Україні». Все це відображено в представленому матеріалі про рубрики й теми в обох німецькомовних виданнях.

Стосовно феномена українських авторів, то потребують глибшого контент-аналізу з початку «великої війни» публікації на шпальтах «NZZ» письменників С. Герасимова і О. Забужко.

Глибшого аналізу з огляду на оригінальний зміст та аргументацію потребують і матеріали на «SPON» німецьких та українських авторів.

Публікації українських авторів, які майстерно володіють німецькою мовою, матимуть у подальшому вагоме значення для подання правдивої інформації про російсько-українську війну.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Вишивана, Н. (2014). Семантично-стилістичні особливості номінативних композитів у німецькій мові. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, 19, 93–98.
- Гавриленко, К. (2024). Аналіз видання «Der Spiegel»: творча робота студентки 1 курсу ОПП «Міжнародна журналістика» факультету журналістики ЛНУ імені І. Франка. Особистий архів автора.
- Гаркавенко, Ю. (2017). Вплив сучасних тенденцій розвитку газетного ринку Німеччини на процес гетеростереотипізації України в якісних німецьких виданнях. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Соціальні комунікації*, 25(17), 12–18. <https://cct.dp.ua/index.php/journal/article/view/97>
- Іванов, В. Ф. (Ред.). (2007). *Публіцистика. Масова комунікація: медіа-енциклопедія*. Академія Української Преси; Центр Вільної Преси.

- Коваленко, Н. Н. (2015). Стратегія інтертекстуальності в коментарях масової та якісної преси (на матеріалі німецьких газет «BILD» та «Frankfurter Allgemeine Zeitung»). *Науковий Часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов*, 13, 106–112.
- Козиряцька, С. (2016). Україна та Німеччина: медіаобраз країн в засобах масової інформації. В Д. Блохин (Ред.), *Українська наука у європейському контексті. Німецько-українські наукові зв'язки* (Т. 9, с. 377–383). Німецько-українська наукова об'єднання імені Ю. Бойка-Блохина.
- Наскільки змінилася частота згадок про Україну на обкладинках топ-видань. (2023, 23 серпня). Слово і діло. <https://www.slovoidilo.ua/2023/08/21/infografika/suspilstvo/vtomylsya-vijny-naskilky-zminylasya-chastota-zhadok-pro-ukrayinu-obkladynkax-svitovykh-top-vydan>
- Про посібник. (б.д.). Journalism Teachers' Academy. Взято 18 червня 2025 з <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/pro-posibnyk/>
- Пянковська, І. В. (2022). Комунікативні стратегії і тактики у німецькомовних політичних коментарях на тему «Krieg in der Ukraine». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 55, 86–89. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.55.19>
- Скленар, І. М. (2025). Німецьке видання «Spiegel online»: історична ретроспектива, основні рубрики, тема російсько-української війни. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*, 57, 130–140. <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2025.57.13297>
- Троян, В. (2024, 30 жовтня). Два німецькі медіа почали писати Kyjiw замість Kiev. Інститут масової інформації. <https://imi.org.ua/news/dva-nimetski-media-pochaly-pysaty-kyjiw-zamist-kiew-i64633>
- Як німецький журнал Шпігель виправдовує Путіна і захищає Північний Потік-2. (2019, 23 січня). Texty.org.ua. https://texty.org.ua/articles/90876/Jak_nimeckij_zhurnal_Shpigel_vypravdovuje_Putina_i-90876/
- Alle Angriffe und Rückeroberungen der letzten drei Kriegsjahre – klicken Sie sich durch unsere Karten. (n.d.). *Neue Zürcher Zeitung*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.nzz.ch/visuals/krieg-in-der-ukraine-das-zweite-jahr-in-karten-ld.1817993>
- Berlin, A. (2022, August 26). Wie Kolja seine Familie verlor – aber nicht seine Hoffnung. *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/ausland/mariupol-in-der-ukraine-wie-kolja-seine-familie-verlor-aber-nicht-seine-hoffnung-a-62bbb52c-cc54-432e-b94b-1f8cddbac002>
- Deutsche Welle. (б.д.). Оксана Забужко – українська письменниця. Взято 18 червня 2025 з <https://www.dw.com/uk/oksana-zabuzhko/t-18378226>
- Deutsche Welle. (2024, 29 травня). Авторська колонка. <https://www.dw.com/uk/avtorska-kolonka/a-62911930>
- Die Geschichte der SPIEGEL-Gruppe. (n.d.). SPIEGEL Group. Retrieved June 18, 2025, from <https://gruppe.spiegel.de/unternehmen/historie>
- Esch, C. (2022, June 8). Als eine Ukrainerin unfreiwillig zur Ikone der russischen Kriegspropaganda wurde. *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/ausland/charki-ukraine-wie-eine-ukrainische-rentnerin-unfreiwillig-zur-ikone-der-russischen-kriegspropaganda-wurde-a-732f94e7-6b68-499a-bafb-f060d63f037e>
- Gerasimow, S. (2022a, March 12). "Etwas Böses kommt auf uns zu" – ein Kriegstagebuch aus Charkiw (1–5). *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/ukraine-ein-kriegstagebuch-von-der-front-folge-1-bis-5-ld.1673391>
- Gerasimow, S. (2022b, April 12). Kriegstagebuch aus Charkiw (35): Kirchen werden nicht bombardiert, aber nur eine gewisse Zeit lang. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/kriegstagebuch-aus-charkiw-35-kirchen-werden-nicht-bombardiert-aber-nur-eine-gewisse-zeit-lang-ld.1678120>

- Gerasimow, S. (2022c, May 5). Kriegstagebuch aus Charkiw (58): Ein grosser Teil der Stadt ist von Rauch bedeckt, und das Atmen fällt schwer. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/ukraine-ein-kriegstagebuch-von-der-front-folge-58-ld.1679704>
- Gerasimow, S. (2022d, August 14). Karten lesen zu können, ist ein wichtiger Teil der Kriegskunst. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/sergei-gerasimow-kriegstagebuch-aus-charkiw-teil-22-ld.1697212>
- Gerasimow, S. (2022e, August 26). Was ist einfacher – von ganzem Herzen zu glauben oder die Maske eines Gläubigen zu tragen? *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/sergei-gerasimow-kriegstagebuch-aus-charkiw-teil-214-ld.1699125>
- Krieg in der Ukraine. (n.d.). *Neue Zürcher Zeitung*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.nzz.ch/international/krieg-in-der-ukraine-die-neusten-entwicklungen-ld.1613540>
- Pabst, V. (2025, June 17). Ein Augenschein in Kiew, am Morgen nach der grössten Schreckensnacht seit Kriegsbeginn. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/international/schreckensnacht-in-kiew-einer-der-groessten-angriffe-seit-kriegsbeginn-fordert-mindestens-15-todesopfer-ld.1889324>
- Russlands Krieg gegen die Ukraine. (n.d.). *Der Spiegel*. Retrieved June 18, 2025, from https://www.spiegel.de/thema/ukraine_konflikt/
- Sabuscho, O. (2022, April 28). Lektionen aus einem grossen Bluff – der Weg zum Massaker von Butscha führt auch über die russische Literatur. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/lektionen-aus-einem-bluff-russische-literatur-nach-butscha-ld.1681267>
- Stöber, R. (2014). *Deutsche Pressegeschichte: Von den Anfängen bis zur Gegenwart* (3rd ed.). Verlagsgesellschaft.
- Tagebuch aus Kiew. (n.d.). *Der Spiegel*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.spiegel.de/thema/tagebuch-aus-kiew/>
- Tanriverdi, H., Munzinger, H., & Berlin, A. (Hosts). (2023). Putins Krieg im Netz [Audio podcast]. *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/thema/putins-krieg-im-netz-podcast/>
- Tkachenko, K. (2022, July 25). Wieso glaubt ihr Deutschen, dass wir Ukrainer den Krieg nicht gewinnen können? *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-warum-glaubt-ihr-deutschen-dass-wir-ukrainer-den-krieg-nicht-gewinnen-koennen-a-5706d482-5e89-4b47-9f83-6ee57411eb00>
- Waffensysteme im Ukrainekrieg. (n.d.). *Der Spiegel*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.spiegel.de/thema/waffensysteme/>
- Wie baut man Ruinen wieder auf, Oksana Sabuschko? (2022, October 22). *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/kultur/literatur/ukraine-krieg-wie-baut-man-ruinen-wieder-auf-oksana-sabuschko-a-3ae25e92-97d3-480b-b945-847b170b6f94>

REFERENCES

- Alle Angriffe und Rückeroberungen der letzten drei Kriegsjahre – klicken Sie sich durch unsere Karten [All attacks and recaptures of the last three years of the war – click through our cards]. (n.d.). *Neue Zürcher Zeitung*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.nzz.ch/visuals/krieg-in-der-ukraine-das-zweite-jahr-in-karten-ld.1817993> [in German].
- Berlin, A. (2022, August 26). Wie Kolja seine Familie verlor – aber nicht seine Hoffnung [How Kolia lost his family – but not his hope]. *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/ausland/mariupol-in-der-ukraine-wie-kolja-seine-familie-verlor-aber-nicht-seine-hoffnung-a-62bbb52c-cc54-432e-b94b-1f8cddb002> [in German].
- Deutsche Welle. (n.d.). *Oksana Zabuzhko – ukrainska pysmennytsia* [Oksana Zabuzhko – Ukrainian writer]. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.dw.com/uk/oksana-zabuzhko/t-18378226> [in Ukrainian].

- Deutsche Welle. (2024, May 29). *Avtorska kolonka* [Author's column]. <https://www.dw.com/uk/avtorska-kolonka/a-62911930> [in Ukrainian].
- Die Geschichte der SPIEGEL-Gruppe [The history of the SPIEGEL Group]. (n.d.). SPIEGEL Group. Retrieved June 18, 2025, from <https://gruppe.spiegel.de/unternehmen/historie> [in German].
- Esch, C. (2022, June 8). Als eine Ukrainerin unfreiwillig zur Ikone der russischen Kriegspropaganda wurde [When a Ukrainian woman involuntarily became an icon of russian war propaganda]. *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/ausland/charkiw-ukraine-wie-eine-ukrainische-rentnerin-unfreiwillig-zur-ikone-der-russischen-kriegspropaganda-wurde-a-732f94e7-6b68-499a-bafb-f060d63f037e> [in German].
- Gerasimow, S. (2022a, March 12). "Etwas Böses kommt auf uns zu" – ein Kriegstagebuch aus Charkiw (1–5) ["Something bad is coming our way" – a war diary from Kharkiv (1–5)]. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/ukraine-ein-kriegstagebuch-von-der-front-folge-1-bis-5-ld.1673391> [in German].
- Gerasimow, S. (2022b, April 12). Kriegstagebuch aus Charkiw (35): Kirchen werden nicht bombardiert, aber nur eine gewisse Zeit lang [War diary from Kharkiv (35): Churches are not bombed, but only for a certain time]. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/kriegstagebuch-aus-charkiw-35-kirchen-werden-nicht-bombardiert-aber-nur-eine-gewisse-zeit-lang-ld.1678120> [in German].
- Gerasimow, S. (2022c, May 5). Kriegstagebuch aus Charkiw (58): Ein grosser Teil der Stadt ist von Rauch bedeckt, und das Atmen fällt schwer [War diary from Kharkiv (58): A large part of the city is covered in smoke and breathing is difficult]. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/ukraine-ein-kriegstagebuch-von-der-front-folge-58-ld.1679704> [in German].
- Gerasimow, S. (2022d, August 14). Karten lesen zu können, ist ein wichtiger Teil der Kriegskunst [Reading maps is an important part of the art of war]. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/sergei-gerasimow-kriegstagebuch-aus-charkiw-teil-22-ld.1697212> [in German].
- Gerasimow, S. (2022e, August 26). Was ist einfacher – von ganzem Herzen zu glauben oder die Maske eines Gläubigen zu tragen [What is easier – to believe with all your heart or to wear the mask of a believer]? *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/sergei-gerasimow-kriegstagebuch-aus-charkiw-teil-214-ld.1699125> [in German].
- Harkavenko, Yu. (2017). Vplyv suchasnykh tendentsii rozvytku hazetnoho rynku Nimechchyny na protses heterostereotypizatsii Ukrainy v yakysnykh nimetskykh vydanniakh [The influence of modern tendencies of the development of German newspaper market on the process of heterostereotyping of Ukraine in quality german press]. *Dnipropetrovsk University Bulletin: Social Communications*, 25(17), 12–18. <https://cct.dp.ua/index.php/journal/article/view/97> [in Ukrainian].
- Havrylenko, K. (2024). *Analiz vydannia "Der Spiegel": tvorcha robota studentky 1 kursu OPP "Mizhnarodna zhurnalistyka" fakultetu zhurnalistyky LNU imeni I. Franka* [Analysis of the publication "Der Spiegel": Creative work of a 1st year student of the OPP "International Journalism" of the Faculty of Journalism of the I. Franko National University of Lviv]. In the author's personal archive [in Ukrainian].
- Ivanov, V. F. (Ed.). (2007). *Publitsystyka. Masova komunikatsiia: media-entsyklopediia* [Journalism. Mass communication: Media encyclopedia]. Akademiia Ukrainskoi Presy; Tsentr Vilnoi Presy [in Ukrainian].
- Kovalenko, N. N. (2015). Stratehiia intertekstualnosti v komentariakh masovoi ta yakisnoi presy (na materiali nimetskykh hazet "BILD" ta "Frankfurter Allgemeine Zeitung") [Strategy of intertextuality in commentaries of tabloid and reputable newspapers (a case study of German newspapers "BILD" and "Frankfurter Allgemeine Zeitung")]. *Scientific Journal of Mykhailo Dragomanov State University of Ukraine. Series 9. Current Trends in Language Development*, 13, 106–112 [in Ukrainian].
- Kozyriatska, S. (2016). Ukraina ta Nimechchyna: mediaobraz krain v zasobakh masovoi informatsii [Ukraine and Germany: Media image of countries in mass media]. In

- D. Blokhyn (Ed.), *Ukrainska nauka u yevropeiskomu konteksti. Nimetsko-ukrainski naukovi zviazky* [Ukrainian science in the European context. German-Ukrainian scientific relations] (Vol. 9, pp. 377–383). Nimetsko-ukrainska naukova obiednannia imeni Yu. Boika-Blokhyna [in Ukrainian].
- Krieg in der Ukraine [War in Ukraine]. (n.d.). *Neue Zürcher Zeitung*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.nzz.ch/international/krieg-in-der-ukraine-die-neusten-entwicklungen-ld.1613540> [in German].
- Naskilky zminyasia chastota zghadok pro Ukrainu na obkladynkakh top-vydan* [How much has the frequency of mentions of Ukraine on the covers of top publications]. (2023, August 23). Slovo i dilo. <https://www.slovoidilo.ua/2023/08/21/infografika/suspilstvo/vtomylsya-vijny-naskilky-zminyasya-chastota-zhadok-pro-ukrayinu-obkladynkax-svitovykh-top-vydan> [in Ukrainian].
- Pabst, V. (2025, June 17). Ein Augenschein in Kiew, am Morgen nach der grössten Schreckensnacht seit Kriegsbeginn [A look into Kyiv, on the morning after the worst night of horror since the beginning of the war]. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/international/schreckensnacht-in-kiew-einer-der-groessten-angriffe-seit-kriegsbeginn-fordert-mindestens-15-todesopfer-ld.1889324> [in German].
- Piankovska, I. V. (2022). Komunikatyvni stratehii i taktyky u nimetskomovnykh politychnykh komentariakh na temu "Krieg in der Ukraine" [Communicative strategies and tactics in German political commentaries on the topic "Krieg in der Ukraine"]. *Scientific Herald of International Humanitarian University. Series: Philology*, 55, 86–89. <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.55.19> [in Ukrainian].
- Pro posibnyk* [About the manual]. (n.d.). Journalism Teachers Academy. Retrieved June 18, 2025, from <https://e-courses.jta.com.ua/e-manuals/svitovi-media/pro-posibnyk/> [in Ukrainian].
- Russlands Krieg gegen die Ukraine [Russia's war against Ukraine]. (n.d.). *Der Spiegel*. Retrieved June 18, 2025, from https://www.spiegel.de/thema/ukraine_konflikt/ [in German].
- Sabuschko, O. (2022, April 28). Lektionen aus einem grossen Bluff – der Weg zum Massaker von Butscha führt auch über die russische Literatur [Lessons from a great bluff – the path to the Bucha massacre also leads through Russian literature]. *Neue Zürcher Zeitung*. <https://www.nzz.ch/feuilleton/lektionen-aus-einem-bluff-russische-literatur-nach-butscha-ld.1681267> [in German].
- Sklenar, I. M. (2025). Nimetske vydannia "Spiegel online": istorychna retrospektyva, osnovni rubryky, tema rosiisko-ukrainskoi viiny [The German edition of Spiegel online: Historical retrospective, main sections the topic of the Russian-Ukrainian war]. *Visnyk of the Lviv University. Series Journalism*, 57, 130–140. <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2025.57.13297> [in Ukrainian].
- Stöber, R. (2014). *Deutsche Pressegeschichte: Von den Anfängen bis zur Gegenwart* [German press history: From the beginnings to the present] (3rd ed.). Verlagsgesellschaft [in German].
- Tagebuch aus Kiew [Diary from Kyiv]. (n.d.). *Der Spiegel*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.spiegel.de/thema/tagebuch-aus-kiew/> [in German].
- Tanriverdi, H., Munzinger, H., & Berlin, A. (Hosts). (2023). Putins Krieg im Netz [Putin's war on the Internet] [Audio podcast]. *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/thema/putins-krieg-im-netz-podcast/> [in German].
- Tkachenko, K. (2022, July 25). Wieso glaubt ihr Deutschen, dass wir Ukrainer den Krieg nicht gewinnen können [Why do you Germans think that we Ukrainians cannot win the war]? *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/ausland/ukraine-warum-glaubt-ihr-deutschen-dass-wir-ukrainer-den-krieg-nicht-gewinnen-koennen-a-5706d482-5e89-4b47-9f83-6ee57411eb00> [in German].
- Troian, V. (2024, October 30). *Dva nimetski media pochaly pysaty Kyjiw zamist Kiew* [Two German media outlets started writing Kyjiw instead of Kiew]. Institute of Mass

- Information. <https://imi.org.ua/news/dva-nimetski-media-pochaly-pysaty-kyjiw-zamist-kiew-i64633> [in Ukrainian].
- Vyshyvana, N. (2014). Cemantychno-stylistychni osoblyvosti nominatyvnykh kompozytiv u nimetskii movi [Semantic and stylistic peculiarities of nominative compositives in German]. *Scientific Notes of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Series: Philology (Linguistics)*, 19, 93–98 [in Ukrainian].
- Waffensysteme im Ukrainekrieg [Weapon systems in the Ukraine war]. (n.d.). *Der Spiegel*. Retrieved June 18, 2025, from <https://www.spiegel.de/thema/waffensysteme/> [in German].
- Wie baut man Ruinen wieder auf, Oksana Sabuschko [How to rebuild ruins, Oksana Zabuzhko]? (2022, October 22). *Der Spiegel*. <https://www.spiegel.de/kultur/literatur/ukraine-krieg-wie-baut-man-ruinen-wieder-auf-oksana-sabuschko-a-3ae25e92-97d3-480b-b945-847b170b6f94> [in German].
- Yak nimetskyi zhurnal Shpihel vypravdovuiе Putina i zakhyschaie Pivnichnyi Potik-2* [How the German magazine Spiegel justifies Putin and defends Nord Stream 2]. (2019, January 23). Texty.org.ua. https://texty.org.ua/articles/90876/Jak_nimeckyj_zhurnal_Shpigel_vypravdovuje_Putina_i-90876/ [in Ukrainian].

Надійшла: 12.07.2025; Прийнято: 30.09.2025;
Статтю вперше опубліковано онлайн: 09.12.2025

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons «Attribution» 4.0.